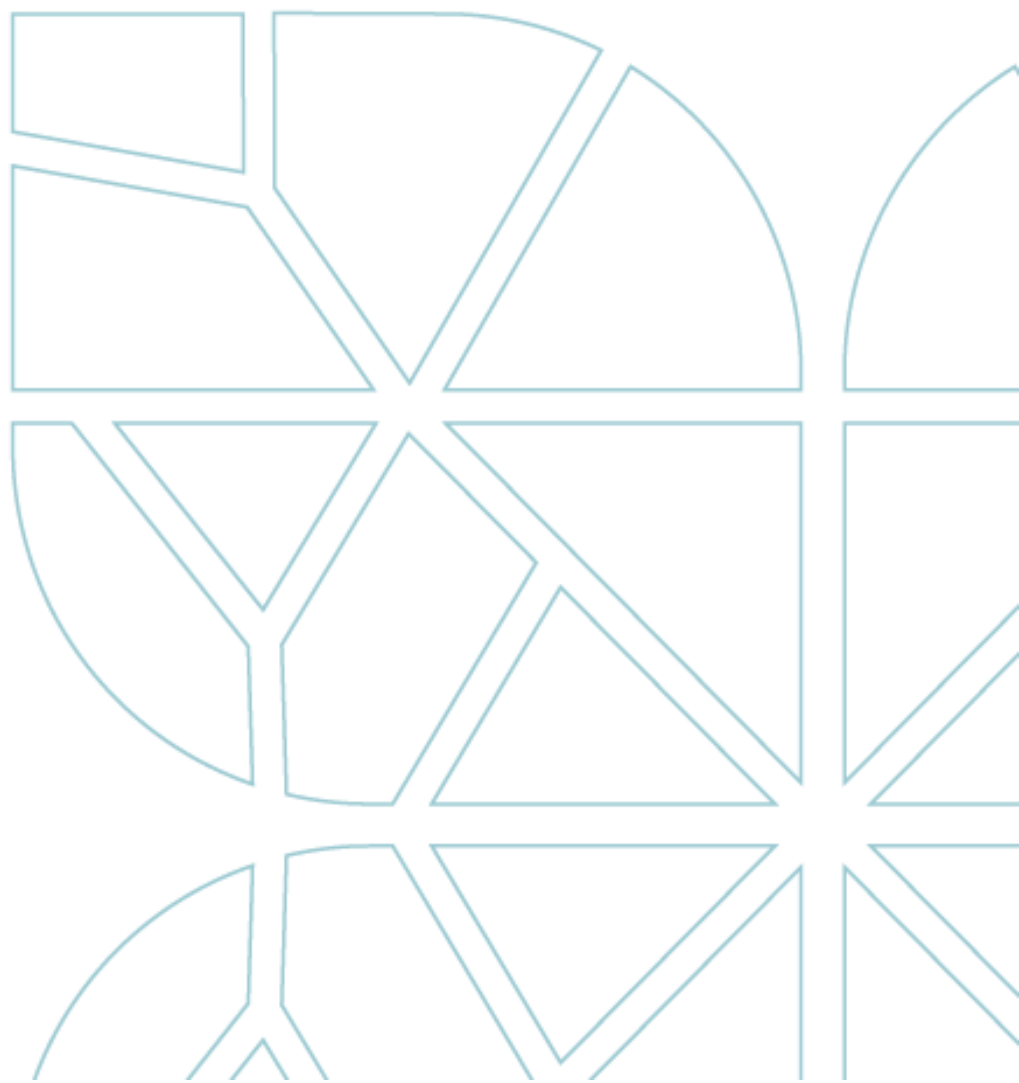

NACIONALINIS MAISTO IR VETERINARIJOS
RIZIKOS VERTINIMO INSTITUTAS

2021 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

TURINYS

VEIKLOS APŽVALGA	3
LABORATORINIAI TYRIMAI.....	5
2021 METAIS VYKDYTŲ VALSTYBINIŲ TYRIMŲ PROGRAMŲ APŽVALGA.....	6
RIZIKOS VERTINIMAS, MOKSLINĖS NUOMONĖS, LABORATORINIŲ TYRIMŲ REZULTATŲ VERTINIMAS	9
KOKYBĖS VADYBOS SISTEMA.....	11
VEIKLOS VIEŠINIMAS, INFORMACIJOS VALDYMAS, DUOMENŲ PERDAVIMAS.....	13
PROJEKTAI.....	14
DARBUOTOJŲ KVALIFIKACIJOS KĖLIMAS.....	14
INSTITUTUI AKTUALIŲ VIDAUS IR IŠORĖS VEIKSNIŲ POKYČIAI.....	15

2021 M. NACIONALINIO MAISTO IR VETERINARIJOS RIZIKOS VERTINIMO INSTITUTO VEIKLOS ATASKAITA

VEIKLOS APŽVALGA

Nacionalinis maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutas (toliau – Institutas), 2021 m. vykdė savo misiją „Saugoti žmonių ir gyvūnų sveikatą“.

2021 m. buvo vertinama rizika bei teiktos mokliškai pagrįstos nuomonės ir rekomendacijos maisto saugos, kokybės, užkrečiamųjų gyvūnų ligų bei bendrų žmonėms ir gyvūnams ligų (zoonozių) srityse, atliekami maisto, vandens, pašarų, gyvūnų ligų ir zoonozių bei kiti laboratoriniai tyrimai ir jų rezultatų vertinimas, vykdytos nacionalinės etaloninės (referentinės) laboratorijos Lietuvos Respublikoje funkcijos, mokslinė veikla, teikti duomenys ir informacija Lietuvos ir tarptautinėms institucijoms, vartotojams, kitiems socialiniams partneriams.

Institutas, kaip maisto saugos ir veterinarijos rizikos vertinimo institucija Lietuvoje, glaudžiai bendradarbiavo su Europos maisto saugos tarnyba (EFSA), dalyvavo bendroje tarptautinėje veikloje. Instituto atstovai dalyvavo EFSA, Europos Komisijos ir kitose ekspertų darbo grupėse bei mokslinių tinklų veiklose, tarptautinio referentinių laboratorijų tinklo veikloje, bendradarbiavo su mokslo ir mokymo institucijomis.

2021 m. liepos 22 d. Nacionaliniam maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutui patvirtintas akreditavimas standarto LST EN ISO/IEC 17025:2018 atitikčiai ir akreditavimo srities išplėtimas 17 tyrimų metodų. Vienas iš naujai akredituotų metodų – COVID-19 ligos viruso nustatymas gyvūnų audiniuose, tepinėliuose, augalinės ir gyvūninės kilmės mėginiuose, perdirbtame ir neperdirbtame maiste, sėklose, pašaruose. Maisto produktų saugai užtikrinti akredituoti svarbūs nauji molekuliniai Noro viruso bei Hepatito A nustatymo metodai. Taip pat tyrimų spektras pasipildė naujais maisto mikrobiologijos, teršalų ir vaistų likučių maisto produktuose nustatymo tyrimų metodais.

NAB 2021-07-22 patvirtintame akreditavimo pažymėjimo priede 412 akredituotų tyrimų metodų.

Įgyvendinant Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (VMVT) patvirtintas maisto ir pašarų saugos bei kokybės, gyvūnų užkrečiamųjų ligų stebėsenos ir kontrolės programas, Institute buvo atliekami cheminiai, mikrobiologiniai, jusliniai, radiologiniai, genetiškai modifikuotų organizmų, molekulinės biologijos maisto ir maisto žaliavų, vandens, pašarų, aplinkos mėginių tyrimai bei bakteriologiniai, serologiniai, virusologiniai, parazitologiniai, patologiniai anatomiciniai ir histologiniai, molekulinės biologijos ir kiti gyvūnų užkrečiamųjų ligų bei zoonozių diagnostiniai tyrimai, tyrimų duomenys teikti kontrolės ir kitoms Lietuvos bei ES atsakingoms institucijoms.

Per metus iš viso atlikti **1 481 208 laboratoriniai tyrimai**.

Vykdamas 2020-2022 metų investicijų projektą „Nacionalinio maisto ir veterinarijos instituto techninių gebėjimų stiprinimas“, buvo atnaujinta laboratorinė įranga daugelyje Instituto skyrių.

Vykdyti 6 moksliniai projektai, kartu su bendraautoriais parengtos 6 mokslinės publikacijos, vadovauta Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų bakalaurų ir magistrų darbams.

LABORATORINIAI TYRIMAI

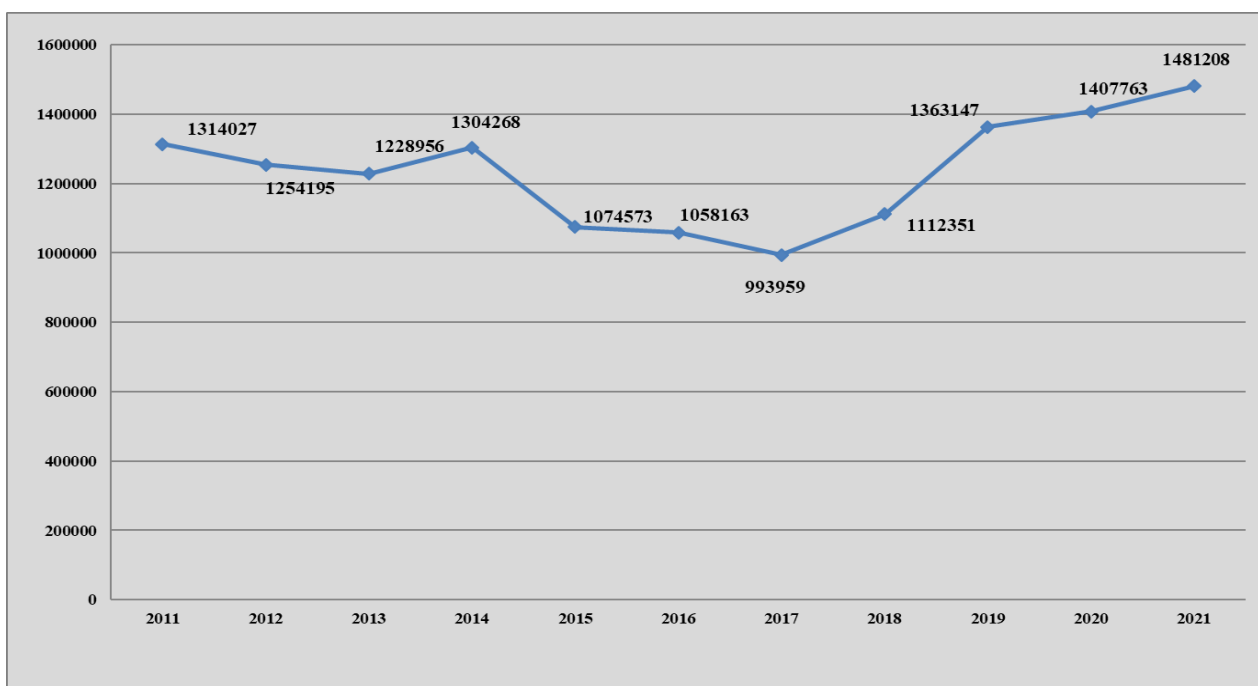
2021 m. Institute ir teritoriniuose skyriuose atlikti 1 481 208 laboratoriniai tyrimai, iš kurių 70 proc. – valstybiniai, 30 proc. – savikontrolės tyrimai (1 lentelė, 1 pav.).

1 lentelė. Institute ir teritoriniuose skyriuose atlikti tyrimai 2020 - 2021 m. 01 - 12 mėn.

<u>NMVRVI ir teritoriniuose skyriuose atlikti tyrimai</u>												
<u>2020 - 2021 m. 01-12 mėn.</u>												
Skyrius	Savikontrolės tyrimų palyginimas 2020 - 2021 01 - 12 mėn.				Valstybės finansuojamų tyrimų palyginimas 2020 - 2021 01 - 12 mėn.				Iš viso: 2020 - 2021 01-12 mėn.			
	Tyrimų sk.		Teig.tyrimų sk.		Tyrimų sk.		Teig.tyrimų sk.		Tyrimų sk.		Teig.tyrimų sk.	
	2020 m.	2021 m.	2020 m.	2021 m.	2020 m.	2021 m.	2020 m.	2021 m.	2020 m.	2021 m.	2020 m.	2021 m.
<i>Cheminiai tyrimai</i>	190075	221123	1037	986	677141	705341	312	301	867216	926464	1349	1287
<i>Mikrobiologiniai tyrimai</i>	115039	127591	932	788	9040	8171	541	290	124079	135762	1473	1078
<i>Jusliniai tyrimai</i>	2406	3393	54	84	494	388	28	35	2900	3781	82	119
<i>Radiologiniai tyrimai</i>	1865	1427	0	0	3641	975	0	0	5506	2402	0	0
<i>GMO</i>	621	505	0	0	601	1138	0	0	1222	1643	0	0
<i>MB</i>	5711	2624	119	12	171948	190134	20825	34514	177659	192758	20944	34526
<i>PAH</i>	625	1198	5	10	7209	6031	15	0	7834	7229	20	10
<i>Virusologinių tyrimų sk.</i>	4310	2829	1076	1168	1235	1160	160	131	5545	3989	1236	1299
<i>Serologinių tyrimų sk.</i>	22627	15599	716	528	105278	117805	302	973	127905	133404	1018	1501
<i>Bakteriologiniai tyrimai</i>	79254	62827	5568	5139	8643	10949	834	1065	87897	73776	6402	6204
Iš viso:	422533	439116	9507	8715	985230	1042092	23017	37309	1407763	1481208	32524	46024

* PAPILDOMA INFORMACIJA - PH skyriuje paruošti 16189 (iš jų 174 savikontrolės) mėginiai tyrimams.

** MB teigiamuose tyrimuose iškaičiuoti ir 34147 (iš jų 6 savikontrolės) Covid - 19 teigiami (tyrimų atlikta 180796 (iš jų 128 savikontrolės)).

2021 m. iš atliktų valstybinių laboratorinių tyrimų teisės aktų neatitiko 0,2 proc. maisto produktų ir 4 proc. užkrečiamųjų gyvūnų ligų tyrimų rezultatų.

2021 METAIS VYKDYTŲ VALSTYBINIŲ TYRIMŲ PROGRAMŲ APŽVALGA

Vykdamas valstybines tyrimų programas 2021 m. atlikti 1 070 052 maisto produktų, geriamojo ir šachtinių šulinių vandens, maisto papildų, pašarų laboratorinių tyrimai, 230 360 gyvūnų patologinės medžiagos, sanitariniai, galvijų pieno bei kraujo serumo laboratoriniai tyrimai bei 180 796 Covid-19 tyrimai.

2021 m. buvo ištirta 2 448 gyvūnų ir gyvūninių maisto produktų mėginių pagal **Medžiagų liekanų gyvūnuose ir jų mėsoje, piene, paukštienoje, kiaušiniuose, žvėrienoje, žuvyse ir meduje stebėsenos programą**, 15 mėginių (visi tiksliniai) neatitiko teisės aktų reikalavimų (2 lentelė).

2 lentelė. 2021 m. teisės aktų reikalavimų neatitikę gyvūnų ir gyvūninių produktų mėginiai pagal medžiagų liekanų stebėsenos programą

Gyvūnų ir gyvūninio maisto produktų rūšis	Mėginys	Tiriamas mėginys*	Nustatytos medžiagų liekanos	
	(tikslinis, įtarimo, importuojamų prekių)		pavadinimas	kiekis
Galvijas	tikslinis	šlapimas	progesterono kiekis	> 0,38 µg/kg
Galvijas	tikslinis	šlapimas	17beta - Testosteronas;	> 0,2 (µg/kg);
Galvijas	tikslinis	šlapimas	17beta - Testosteronas;	> 0,2 (µg/kg);
Galvijas	tikslinis	šlapimas	17beta - Testosteronas; Progesteronas;	> 0,2 (µg/kg); > 0,38 (µg/kg);
Galvijas	tikslinis	šlapimas	17beta - Nortestosteronas;	1,66 (µg/L);
Galvijas	tikslinis	insktų riebalai	progesterono kiekis	2,1 ± 0,78 µg/kg
Galvijas	tikslinis	insktų riebalai	progesterono kiekis	17 ± 4,5 µg/kg
Galvijas	tikslinis	insktų riebalai	progesterono kiekis	1,3 ± 0,58 µg/kg
Galvijas	tikslinis	insktų riebalai	progesterono kiekis	1,5 ± 0,63 µg/kg
Kiaulės	tikslinis	insktų riebalai	progesterono kiekis	1,4 ± 0,60 µg/kg
Kiaulės	tikslinis	insktų riebalai	progesterono kiekis	1,8 ± 0,70 µg/kg
Kiaulės	tikslinis	insktų riebalai	progesterono kiekis	1,3 ± 0,58 µg/kg
Kiaulės	tikslinis	insktų riebalai	progesterono kiekis; 17-alfa-hidroksiprogesteronas	110 ± 2,8 µg/kg; 5,3 ± 1,6 µg/kg
Kiaulės	tikslinis	insktų riebalai	progesterono kiekis; 17-alfa-hidroksiprogesteronas	32 ± 8,3 µg/kg; 2,5 ± 0,88 µg/kg
Vaivorykštinis upėtakis	tikslinis	raumuo	leuko malachito žaliojo kiekis; malachito žaliojo kiekis	164 µg/kg; 3,33 µg/kg,

Vykdamas **Augalinio maisto produktų taršos stebėsenos programą**, 2021 m. augaliniuose maisto produktuose buvo tiriamos pesticidų, mikotoksinų, akrilamido, furano, sunkiųjų metalų ir kitų teršalų liekanos Lietuvos Respublikoje išaugintoje, į Lietuvos Respubliką įvežtoje ir importuotoje augalinėje produkcijoje. Ištirta 740 mėginių, iš jų 10 neatitiko teisės aktų reikalavimų.

Vykdamas **Veterinarinės pašarų stebėsenos ir kontrolės programą**, atlikti 1147 pašarų mėginių tyrimai. Atlikti šie tyrimai: 78 – gyvūninių sudedamųjų dalių, 32 – genetinių modifikacijų bei gyvūninių komponentų rūšies nustatymo, 68 – mikotoksinų, 67 – sunkiųjų metalų, 124 – kokcidiostatikų ir antibiotikų, 110 – pesticidų, 20 – dioksinų, furanų ir dioksinų tipo PCB, 67 – mikroelementų, 7 – fluoro, 14 – nitritų, 508 – mikroorganizmų, 5 – skalsių alkaloidų, 1 – žalių baltymų, 2 – žalių riebalų, 31 – antimikrobinių medžiagų, 10 – radiologiniai tyrimai, 1 – melamino tyrimas ir 2 – kiti tyrimai. Iš viso ištirti 565 kombinuotųjų pašarų mėginiai, 406 pašarinių žaliavų mėginiai, 47 pašarų priedų ir premiksų mėginiai ir 129 kitų pašarų mėginiai.

Iš visų atliktų tyrimų nustatyti 49 teigiami atvejai – 9 kombinuotųjų pašarų mėginiai, 38 pašarinių žaliavų mėginiai bei 2 kitų pašarų mėginiai neatitiko teisės aktų reikalavimų.

Atliekant įvežamų į Lietuvos Respubliką pašarų kontrolę, buvo tiriamos įvairios pašarinės žaliavos, pašarų priedai, papildai, premiksai bei kombinuotieji pašarai. Iš viso ištirta 1 076 mėginiai, iš kurių visi mėginiai atitiko teisės aktų keliamus reikalavimus.

Pagal **Valstybinės kontrolės metu atrinktų maisto ir su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų valstybinių mėginių tyrimo planą** 2021 m. ištirti 7 650 mėginių, iš šių mėginių atlikti 34 233 laboratoriniai tyrimai. Vykdamas šią programą buvo tiriamas maisto bei geriamojo vandens cheminė bei mikrobiologinė tarša, maisto sudėties bei kokybės atitiktis nustatytiems reikalavimams, atliekami maisto, geriamojo vandens, šachtinių šulinių vandens, maisto papildų, sanitariniai ir kt. tyrimai. Teisės aktų reikalavimų neatitiko 477 tyrimų rezultatai, tai sudarė 1,4 proc. (2020 m. – 2,4 proc.). Teisės aktų reikalavimų neatitiko mėsos, paukštienos ir jų produktų tyrimų rezultatų, žuvų ir žuvų produktų, viešai tiekiamo geriamojo vandens, šachtinių šulinių vandens. Likę teisės aktų neatitikusių tyrimų rezultatų pasiskirstė nedidele procentine išraiška įvairiose maisto produktų bei aplinkos mėginių grupėse ir tyrimų spektre.

Vykdamas **Importuojamo negyvūninio ir gyvūninio maisto produktų valstybinę kontrolės programą**, atlikti 318 633 tyrimai, 56 tyrimų rezultatai neatitiko teisės aktų reikalavimų.

2021 m. atlikti 134 350 (iš jų – 2193 audinių dėl Covid-19 tyrimai) tyrimai pagal **Gyvūnų užkrečiamųjų ligų valstybinės veterinarinės stebėsenos programą**, iš kurių teigiamų atvejų nustatyta 2520 (iš jų 697 audinių dėl Covid-19 tyrimai), t.y. 1,9 proc.

Pagal šią programą atlikta: pasiutligės stebėsenos ir patvirtinimo – 199 tyrimai, pasiutligės oralinės vakcinacijos efektyvumo įvertinimo – 1 953 tyrimai (žandikaulių ir kraujo serumo), galvijų bruceliozės stebėsenos – 42 521 tyrimai (kraujo serumo mėginiai), enzootinės galvijų leukozės stebėsenos – 44 922 tyrimai (kraujo serumo mėginiai), galvijų bruceliozės ir enzootinės galvijų leukozės 1 698 tyrimai (pieno mėginiai), klasikinio kiaulių maro stebėsenos – 540 tyrimų, afrikinio kiaulių maro stebėsenos – 24 496 tyrimų. Taip pat, atlikti 1 954 Aujesko ligos

stebėsenos tyrimai, avių ir ožkų bruceliozės ir avinų epididimito ligos stebėsenos – 6 451 tyrimas, paukščių gripo stebėsenos – 2 379 tyrimai.

Vykdamas bičių ligų stebėsenos programą atlikti 2 918 tyrimai, nustatyta 250 teigiamų atvejų. Institute buvo tiriamas Amerikinis bičių puvinys – ABP (angl. American foulbrood) yra infekcinė ir labai užkrečiama bičių perų liga, kuri plačiai paplitusi visame pasaulyje. Sukėlėjas - bakterija *Paenibacillus larvae*. Bičių (*Apis mellifera*) perai pažeidžiami lervų ir lėliukių vystymosi stadijose. Šios ligos prevencija ir kontrolė yra labai sudėtinga, nes bakterijos sudaro sporas, kurios yra atsparios karščiui ir cheminiams veiksniams ir gali išlikti gyvybingos daugiau nei 35 metus. Amerikinis perų puvinys daro didelę ekonominę žalą bitininkams visame pasaulyje. Ši liga yra įtraukta į Pasaulio gyvūnų sveikatos organizacijos privalomų kontroliuoti ligų sąrašą (OIE, 2019). Daugelyje šalių pagrindinė ligos likvidavimo strategija – izoliuoti ir sunaikinti užkrėstas bičių šeimas ir saugiai sunaikinti užterštus avilius, įrangą ir medžiagas. Amerikinis perų puvinys plinta, kai bičių lervos minta sporomis užterštomis žiedadulkėmis ir medumi arba pakartotinai naudojant užterštą bitininkystės priemones. Bakterijas gali platinti *Varroa destructor* erkės. Nustatyta, kad *Paenibacillus larvae* bakterijų patogeniškumas ir virulentiškumo faktoriai priklauso nuo jų genotipo bei biocheminių savybių.

Pagal žuvų ligų stebėsenos programą atlikti 100 tyrimų, nustatyti 2 ligų atvejai.

Vykdamas užkrečiamųjų spongiforminių encefalopatijų stebėseną ištirti 4 529 galvijų, avių ir ožkų mėginiai.

2021 m. tiriant salmoneliozės paplitimą naminiuose paukščiuose ir kiaulėse buvo ištirta 3710 mėginių.

2021 m. trichineliozės atžvilgiu buvo ištirti 15 968 šernų, 153 kiaulių ir 8 kitų gyvūnų rūšių mėginiai. 11 šernų mėginių nustatyta trichinelių lervų.

2021 m. atlikus 148 gyvūnų (29 naminių ir 119 laukinių) laboratorinius tyrimus dėl pasiutligės, pasiutligės atvejų nenustatyta. Paskutiniai pasiutligės atvejai Lietuvoje buvo registruoti prie sienos su Baltarusija – 2018 m. rudenį pasiutligė diagnozuota lapei, 2015 m. rudenį – usūriniam šuniui ir lapei.

2021 m. 81,57 proc. tirtų laukinių gyvūnų buvo suėdę jaukus su vakcina nuo pasiutligės, vakcinacijos efektyvumas pagal antikūnių susidarymą prieš pasiutligės virusą siekė 38,40 proc., 2020 metais – 79,29 proc. tirtų laukinių gyvūnų buvo suėdę jaukus su vakcina nuo pasiutligės, vakcinacijos efektyvumas pagal antikūnių susidarymą prieš pasiutligės virusą siekė 37,78 proc.

2021 metais, vykdamas zoonotinių ir simbiotinių bakterijų paplitimo penimose kiaulėse, šviežioje kiaulienoje ir jautienoje ir jų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms programą, ištirti 452 mėginiai.

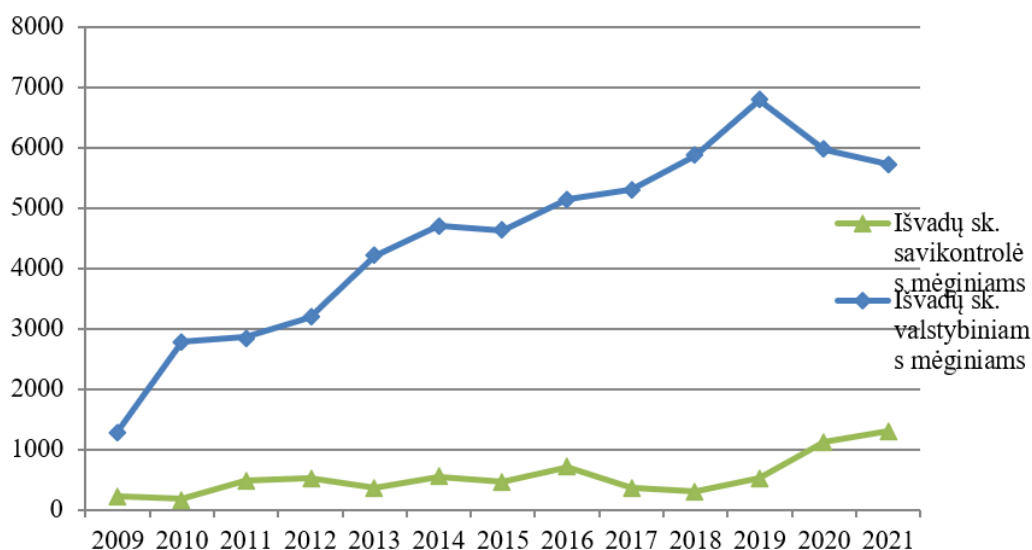

RIZIKOS VERTINIMAS, MOKSLINĖS NUOMONĖS, LABORATORINIŲ TYRIMŲ REZULTATŲ VERTINIMAS

Rizikos vertinimas, mokslinės nuomonės

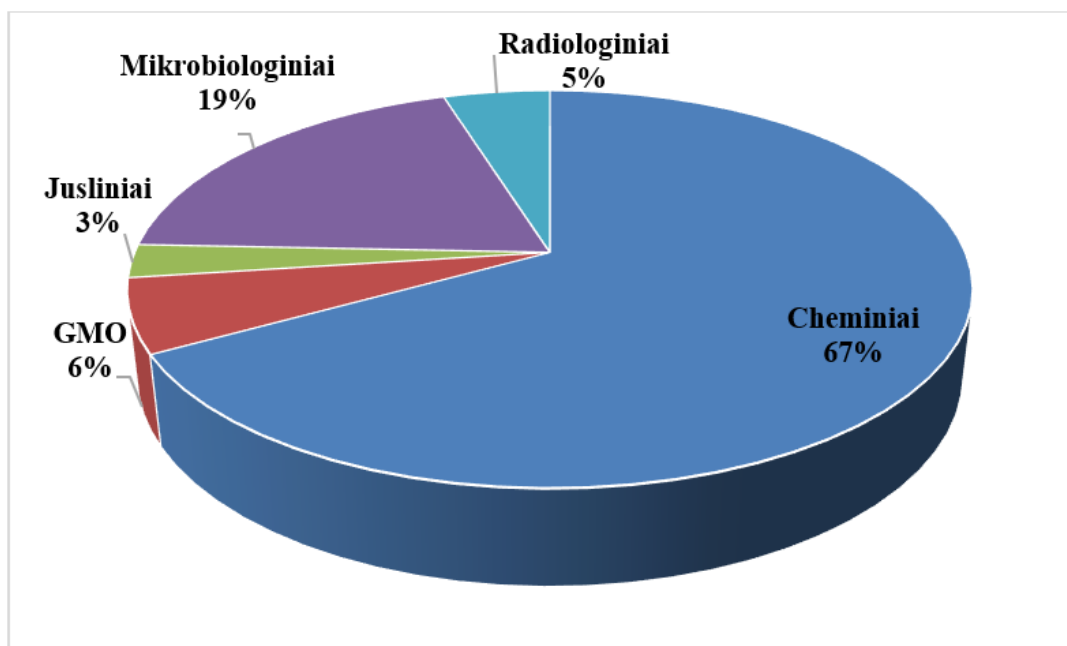
Maisto rizikos vertinimo skyriuje 2021 metais parengtos 7030 maisto produktų ir jų žaliavų mėginių laboratorinių tyrimų rezultatų išvadų. Įvertinta 11214 mėginių (valstybinių ir savikontrolės).

2021 metais bendras parengtų išvadų kiekis (tiek valstybiniams, tiek savikontrolės mėginiams) sumažėjo 0,9 % lyginant su 2020 m., tačiau analizuojant atskirai, valstybiniams mėginiams parengtų išvadų kiekis yra 4,3 % mažesnis nei 2020 m., savikontrolės mėginiams parengtų išvadų kiekis yra 16 % didesnis, lyginant su 2020 m. (2 pav.).

2 pav. MRV skyriuje parengtų išvadų skaičius valstybiniams ir savikontrolės mėginiams 2009-2021 m.

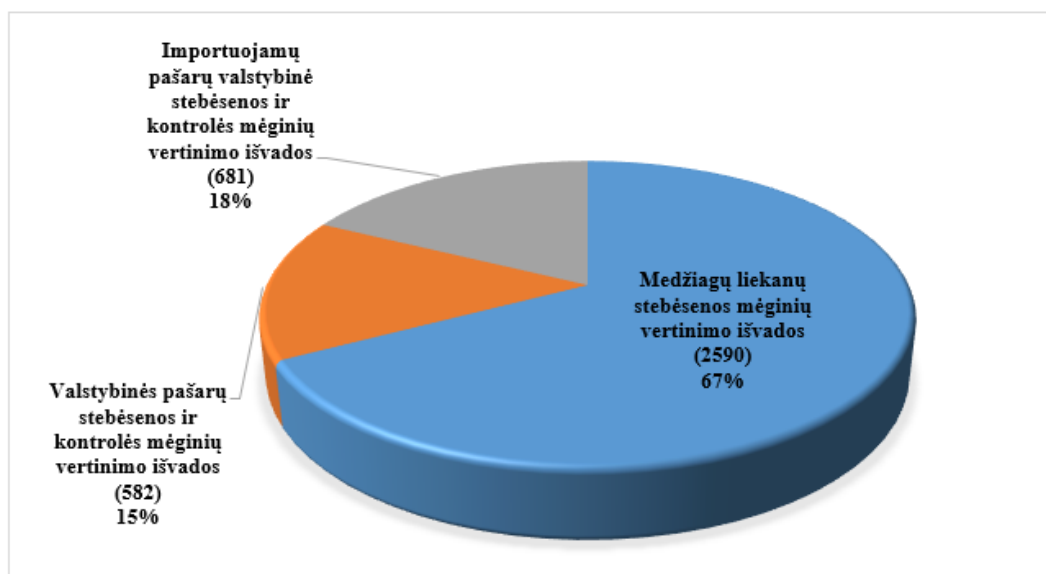
Analizuojant 2021 m. parengtų išvadų duomenis valstybiniams mėginiams, didžiausią dalį sudarė cheminių tyrimų rezultatų vertinimas – 67 proc. ir mikrobiologinių tyrimų rezultatų vertinimas – 19 proc. Mažesnę dalį parengtų išvadų sudarė radiologinių tyrimų rezultatų vertinimas – 5 proc., GMO tyrimų rezultatų vertinimas – 6 proc. ir juslinių tyrimų rezultatų vertinimas – 3 proc. (3 pav.).

3 pav. Parengtų valstybinių mėginių tyrimų rezultatų vertinimo išvadų kiekis (proc.) pagal tyrimų rūšis, 2021 m.

2021 m. Maisto rizikos vertinimo skyrius (MRVS) teikė mokslinę ir techninę pagalbą rizikos vertinimo klausimais. Iš viso MRVS parengė **15** moksliskai pagrįstų nuomonių ir atliko **32** poveikio sveikatai vertinimus.

Veterinarijos rizikos vertinimo skyriuje (VRV) per 2021 metus parengtos 3863 maisto produktų žaliavų bei pašarų mėginių laboratorinių tyrimų rezultatų vertinimo išvados. 2020 metais – tyrimų rezultatų vertinimo išvadų parengta 3742. 2021 metais augimas – 2,97 %.

4 pav. VRV skyriaus parengtų valstybinių mėginių tyrimų rezultatų vertinimo išvadų kiekis pagal stebėsenos programas, 2021 m.

Veterinarijos rizikos vertinimo skyrius 2021 metais parengė 26 rizikos vertinimus, moksliskai pagrįstas nuomones bei rekomendacijas dėl gyvūnų užkrečiamųjų ligų, gyvūnų gerovės, pašarų bei kitais aktualiais veterinarijos rizikos vertinimo klausimais.

KOKYBĖS VADYBOS SISTEMA

Akreditavimo organizacijos periodiškai atlieka priežiūros, akreditacijos srities išplėtimo bei pakartotinio akreditavimo (baigiantis akreditacijos periodui) auditus (išorinius auditus). Auditus taip pat atlieka Europos Komisijos maisto ir veterinarijos tarnybos (FVO) bei kitų pasaulio valstybių auditoriai.

Nacionalinio akreditacijos biuro (NAB) akreditavimo srities išplėtimo ir priežiūros auditas

NAB akreditavimo srities išplėtimo ir planinės priežiūros auditas standarto LST EN ISO/IEC 17025:2018 atitikčiai, taikant lanksčią akreditavimo sritį (LAS) vyko 2021-04-12/13, 2021-04-15/16, 2021-04-19/22 dienomis nuotoliniu būdu, naudojant MS Teams platformą. Vertinimas vyko Vilniaus laboratorijoje, Kauno ir Klaipėdos teritoriniuose skyriuose. Audito metu buvo vertinami nauji cheminiai, mikrobiologiniai, virusologiniai ir molekuliniai tyrimų metodai, peržiūrėtas ankstesnių išorinių auditų metu pateiktų pasiūlymų veiklos gerinimui vykdymas, vertintas lanksčios akreditavimo srities taikymas, darbuotojų kompetencija, informacijos ir duomenų atsekamumas, vadybos sistemos dokumentai. Akreditavimo srities išplėtimui buvo pateikta 18 tyrimų metodų (Vilniaus Cheminių tyrimų skyrius – 7, Maisto produktų mikrobiologinių tyrimų skyrius – 2, Molekulinės biologijos ir GMO tyrimų skyrius – 3, Virusologinių tyrimų skyrius – 1, Kauno teritorinis skyrius – 4, Šiaulių teritorinis skyrius – 1).

2021 m. liepos 22 d. Nacionaliniam maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutui (toliau – NMVRVI) patvirtintas akreditavimas standarto LST EN ISO/IEC 17025:2018 atitikčiai ir akreditavimo srities išplėtimas 17 tyrimų metodų. Vienas standartinis metodas LST EN ISO 20976-1:2019, kuris buvo teikiamas akreditavimui nebuvo vertinamas dėl metodo specifikos ir galimo neatitikimo akreditavimui pagal LST EN ISO/IEC 17025:2018 reikalavimus (detali NAB vertinimo grupės išvada dokumentų vertinamosios analizės ataskaitoje 2021-03-24). Vienas iš naujai akredituotų metodų – COVID-19 ligos viruso nustatymas gyvūnų audiniuose, tepinėliuose, augalinės ir gyvūninės kilmės mėginiuose, perdirbtame ir neperdirbtame maiste, sėklose, pašaruose. Maisto produktų saugai užtikrinti akredituoti svarbūs nauji molekuliniai Noro viruso bei Hepatito A nustatymo metodai. Taip pat tyrimų spektras pasipildė naujais maisto mikrobiologijos, teršalų ir vaistų likučių maisto produktuose nustatymo tyrimų metodais.

NAB 2021-07-22 patvirtintame akreditavimo pažymėjimo priede 412 akredituotų tyrimų metodų.

Instituto akreditavimo sritis viešinama interneto svetainėje adresu <http://nmvrvi.lt/laboratoriniai-tyrimai-2/kokybes-vadyba-akreditacija/>.

Aktuali akreditavimo sritis naujai tvirtinama kiekvieną kartą peržiūrint ir keičiant tyrimų metodus lanksčios akreditavimo srities ribose. Ši galimybė leidžia Institutui greičiau reaguoti keičiantis Europos Sąjungos teisės aktams, standartams ir užsakovų reikalavimams ir praktikoje taikyti pasikeitusius tyrimų metodus, atitinkančius užsakovų poreikius.

Siekiant plėsti lietuviškos produkcijos eksporto rinkas 2021 m. Institutas pildė ir teikė VMVT 6 įvairaus pobūdžio klausimynus apie Institute atliekamus maisto produktų saugos, gyvūnų užkrečiamųjų ligų kontrolės ir kitus tyrimus, taikomus tyrimo metodus, tyrimų rezultatų kokybės užtikrinimą, darbuotojų kvalifikaciją ir kt. Informaciją VMVT pateikė Rusijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Singapūro, Kinijos, Pietų Korėjos ir Taivano atsakingoms institucijoms.

VEIKLOS VIEŠINIMAS, INFORMACIJOS VALDYMAS, DUOMENŲ PERDAVIMAS

2021 m. buvo siekiama, kad Instituto valdoma visuomenei aktuali informacija pasiektų vartotojus, kitus socialinius partnerius, mokslo bendruomenę, klientus. Inicijuotos ir įgyvendintos informacijos sklaidos priemonės. Instituto interneto svetainėje reguliariai skelbti straipsniai, aktuali informacija, rekomendacijos vartotojams – parengta ir paskelbta **40** publikacijų. Taip pat informacija publikuota internetinėje žiniasklaidoje, šalies ir regioninėje spaudoje, socialiniuose tinkluose. Teikta aktuali mokslinė informacija visuomenei dėl SARS-CoV-2 viruso plitimo per maistą ar gyvūnus augintinius rizikos.

Instituto interneto svetainėje buvo reguliariai atnaujinama informacija, pagal LRV nustatytus bendruosius reikalavimus valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms atitinkamai papildyta puslapio struktūra, išplėstas turinys.

Toliau buvo tobulinama Laboratorijos informacijos valdymo sistema (LIVS). LIVS sistemoje buvo suvienodintos Instituto bei teritorinių jo skyrių Maisto ir su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų valstybinės kontrolės metu atrinktų mėginių ataskaitų pateikimo modulio formos, sukurti papildomi klasynai, automatizuotos funkcijos. Sukurti nauji duomenų įvedimo klasynai LIVS dalyje „Sprendimo taisyklės“, leidžiantys Maisto rizikos vertinimo ir Veterinarijos rizikos vertinimo skyrių specialistams automatiškai pasirinkti tinkamą gautų rezultatų vertinimo išvadą, nuomonę, aiškinimą. „Sprendimo taisyklės“ parinktytys suprogramuotos lietuvių, rusų, anglų kalbomis. LIVS pakeitimai ir naujos funkcijos validuotos, išbandytos ir įdiegtos.

Duomenų perdavimas Europos maisto saugos tarnybai (EFSA).

2021 m. remiantis teisės aktų reikalavimais elektroninių sąsajų pagalba EFSA perduoti AKM, zoonozių, bakterijų atsparumo antimikrobiniais preparatams ir per maistą plintančių ligų protrūkių tyrimų duomenys, taip pat pesticidų liekanų, cheminių teršalų ir maisto priedų tyrimų duomenys, veterinarinių vaistų liekanų gyvūniniuose produktuose tyrimų duomenys bei vykdytos kontrolės priemonės.

PROJEKTAI

Vykdyti projektai

Moksliniai tyrimai pagal paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 metų programos priemonę „Bitininkystei ir bitininkystės produktams skirtos taikomųjų mokslinių tyrimų programos“. 2021 m. buvo vykdomi bičių virusinių ligų (deformuotų sparnų ligos, maišialigės, Varroa destructor erklių viruso) išplitimas bičių perų ląstelėse ir Varroa destructor nesubrendusiose erkėse ir Paenibacillus larvae bakterijų, išskirtų iš bičių (Apis mellifera) perų, biocheminės ir genetinės įvairovės analizė.

Tarptautinis mokslinis projektas VACDIVA „H2020-SFS-2019-1 „Vakcina nuo afrikinio kiaulių maro“.

Tarptautinis mokslinis projektas Horizont 2020 „Viena Sveikata“. Tai Europos jungtinis projektas, dalyvauja 38 organizacijos iš 19 Europos šalių, projekto tikslas – kurti ir konsoliduoti tvarią ES visuomenės sveikatos, veterinarijos ir maisto saugos sistemą.

TATENA ZODIAC projektas - Tarptautinės atominės energetikos agentūros projektas skirtas zoonozių protrūkių ankstyvam aptikimui ir prevencijai.

Techninės pagalbos projektas „Gyvūnų sveikatos ir gerovės stiprinimas“ EuropeAid/139306/DH/SER/RS Serbijos Respublikoje.

Projektas "Kompetencijų stiprinimas akvakultūros gyvūnų ir sveikatos ir gerovės srityse". Pradėtas gyvūnų ligų laboratorinių tyrimų įrangos pirkimas (pirkimo Nr. 569491), atviro konkurso būdu (pasiūlymus vertinant pagal kainos ir kokybės kriterijus). Šiuo metu vykdomi tiekėjų pasiūlymų vertinimai.

DARBUOTOJŲ KVALIFIKACIJOS KĖLIMAS

Darbuotojų kvalifikacijos kėlimas - svarbus veiksnys tyrimų kokybės užtikrinimui. 2021 m. darbuotojų mokymai vyko pagal parengtą planą. 173 Instituto darbuotojai dalyvavo tiek vidiniuose tiek išoriniuose mokymuose.

Instituto darbuotojai ne tik patys kelia savo kvalifikaciją dalyvaudami vidiniuose bei išoriniuose mokymuose, bet moko ir konsultuoja Lietuvos bei užsienio šalių specialistus tyrimų metodų diegimo, kokybės užtikrinimo, standarto ISO/IEC 17025 diegimo, akreditacijos, vidaus auditų bei kokybės vadybos sistemos priežiūros klausimais. Instituto teritorinių skyrių darbuotojams buvo organizuojami mokymai NMVRVI.

NMVRVI vykdomų projektų dėka 2020-2021 metais NMVRVI laboratorijos skyriai buvo aprūpinti nauja įranga.

INSTITUTUI AKTUALIŲ VIDAUS IR IŠORĖS VEIKSNIŲ POKYČIAI

2021 m. spalio 11 d. NMVRVI direktoriaus įsakymu Nr.1A-86 „Dėl Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto struktūros keitimo komisijos sudarymo, jos nuostatų ir struktūros keitimo įgyvendinimo plano tvirtinimo“ ir įsakymu Nr. 1A-87 „Dėl Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto struktūros keitimo sąlygų aprašo patvirtinimo“ inicijuoti NMVRVI struktūriniai pertvarkymai - panaikinti Panevėžio teritorinį skyrių, išplečiant Bakteriologinių tyrimų, Cheminių tyrimų, Mėginių informacijos valdymo, Molekulinės biologijos ir GMO tyrimų, Kauno teritorinio ir Teisės ir personalo skyrių veiklą. Panevėžio teritorinio skyriaus laboratorinių tyrimų veikla sustabdyta nuo 2021 m. gruodžio 6 d. Skyrius panaikintas 2021 m. gruodžio 31 d. Mėginių informacijos valdymo skyriuje įsteigtos 2 nutolusios darbo vietos mėginių priėmimui Panevėžyje.

2021 m. plėtėsi Kauno teritorinio skyriaus patalpos. Lapkričio mėn. Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto Kauno teritorinio skyriaus mikrobiologinių tyrimų poskyris perkeltas į naujas patalpas, esančias tame pačiame Kauno teritorinio skyriaus pastate adresu - Tilžės g. 18, 47181 Kaunas.

2021 metų gruodžio 6 d. Nacionaliniam maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutui (toliau – NMVRVI) išduotas naujas akreditavimo pažymėjimas su patikslintomis veiklos vykdymo vietomis, NMVRVI susiaurinta akreditavimo sritis panaikinant Panevėžio teritorinio skyriaus akredituotus tyrimų metodus. Nacionalinio akreditacijos biuro naujai išduotas akreditavimo pažymėjimas galioja iki 2025-04-08.

2021 m. NMVRVI logotipas užregistruotas Valstybiniame patentų biure. Logotipas metų eigoje įtrauktas į NMVRVI tyrimų protokolus.

Logotipas sudarytas iš grafinio ženklo ir įstaigos pavadinimo. Kaip ir Instituto veikla, ženklas susideda iš trijų segmentų.

- Raudona spalva su atspalviais simbolizuoja rizikos vertinimą.

- Mėlyna spalva su atspalviais - laboratorinę veiklą, kokybę, profesionalumą, pasitikėjimą.

- Žalia spalva su atspalviais - mokslinę veiklą, integraciją į tarptautinius mokslinius tyrimus, saugą, sveikatą, tvarumą.

Logotipas, kaip vizualinio identiteto dalis, prisideda kuriant ilgalaikę Instituto vertę, skatina klientų pasitikėjimo jausmą, padeda prisistatyti tarptautinėje ir nacionalinėje veikloje.

